
Д. В. Лученко, кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Механізм оскарження в адміністративно-правових відносинах: погляд крізь призму прецедентів Страсбурзького суду

Стаття присвячена механізму оскарження в адміністративно-правових відносинах, який розглядається крізь практику Європейського суду з прав людини. Досліджуються справи вказаного суду за статтями 6, 13 Конвенції про захист прав людини і основних свобод, а також ст. 1 Першого протоколу до Конвенції. Наводиться аргументування поширення права на справедливий суд (ст. 6 Конвенції) на справи адміністративної юрисдикції, у тому числі справи про накладення адміністративних стягнень. Серед питань, на які звертає увагу Страсбурзький суд, можна назвати: неабсолютний характер права на оскарження, ефективність механізму оскарження, наявність механізму перегляду рішення, ухваленого за наслідками розгляду скарги, забезпечення виконання рішення, прийнятого проти суб'єктів владних повноважень.

Ключові слова: оскарження, Європейський суд з прав людини, право на справедливий суд, справи адміністративної юрисдикції.

Практика Європейського суду з прав людини (далі — ЄСПЛ, Суд) має важливе значення для розуміння європейських стандартів адміністративно-правового оскарження.

Нагадаємо, що згідно зі ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [1] суди застосовують при розгляді справ Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) та практику Суду як джерело права. Крім того, враховувати розуміння принципу верховенства права у практиці Європейського суду вимагає ст. 8 КАС України. Це означає, що аналіз рішень суду має не лише доктринальне значення і служить підґрунтям для покращення правового регулювання (Ж. Марку вказує, що практика Страсбурзького суду суттєво вплинула на законодавство Франції про адміністративну процедуру, у тому числі і на врегулювання розбіжностей, що є сферою адміністративного оскарження [2, с. 60]), але й підлягає безпосередньому використанню суддями у процесі вирішення справ і через це впливає і на практику органів, які здійснюють публічне управління.

Адміністративно-правова проблематика зустрічається у практиці суду, яка стосується багатьох статей Конвенції про захист прав людини і основних свобод [3]. Ми зосередимось переважно на аналізі справ щодо порушень статей 6, 13 Конвенції, а також ст. 1 Першого протоколу до Конвенції [4]. Згідно зі ст. 6 Конвенції кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. Відповідно до ст. 13 Конвенції кожен, чиї права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження. Отже, практика ЄСПЛ за цими статтями має безпосереднє відношення до питань судового і позасудового захисту прав і законних інтересів приватних осіб.

Стаття 1 Першого протоколу до Конвенції передбачає, що кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності

інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права. Судом розглянуто чимало справ, які стосуються позбавлення особи майна чи обмеження у володінні майном, що виникло внаслідок ухвалення адміністративного акта, або відшкодування шкоди, завданої рішеннями у сфері публічного управління (наприклад, справа «Гримковська проти України», яка стосувалася адміністративних рішень стосовно шкоди, спричиненої функціонуванням магістральної дороги М04 [5]) і під цим кутом ця практика важлива для цілей нашого дослідження.

Поширення вимог ст. 6 Конвенції на справи адміністративної юрисдикції потребує додаткового пояснення. Під час розробки і ухвалення Конвенції, як впливає з буквального розуміння положень цієї статті, передбачалося, що вона поширюватиметься саме на справи, що розглядаються у порядку кримінального і цивільного судочинства, про адміністративні справи не йшлося [6, с. 421]. Однак згодом Суд почав поступово розширювати своє розуміння ст. 6. У справі «Цимерман і Штайнер проти Швейцарії», в якій йшлося про судове оскарження рішення адміністративного органу (оціночної комісії) щодо визначення розміру державної компенсації на користь заявників, Суд вказав, що у даному випадку права заявників підпадають під дію ст. 6, оскільки ці права є по суті приватними [7]. Серед інших подібних справ можна згадати такі: «OVR проти Російської Федерації» [8] щодо питань діяльності юридичних осіб публічного права – професійних об'єднань, створених на основі обов'язкового членства; «Фельдебрюгге проти Нідерландів» – щодо припинення надання соціальних пільг у сфері медицини; «Гавриленко проти Російської Федерації» – щодо нарахування та індексації соціальних пільг [9].

У справах, що стосуються притягнення до адміністративної відповідальності (і, відповідно, оскарження рішень про накладення адміністративних стягнень), Суд вказав, що у деяких випадках ці справи можуть підпадати під дію ст. 6, якщо проступки, визначені у національному законодавстві як адміністративні, за своєю природою є кримінально-правовими, або характер обтяжень, які накладаються на особу, настільки

серйозні, що можна казати, що вона, фактично, притягнута до кримінальної відповідальності. Так, у справі «Енгель та інші проти Нідерландів» ЄСПЛ вказав, що санкції, які передбачають позбавлення волі особи, є кримінальними [10]. Можна загадати також справу «Маліге проти Франції». У ній Суд визнав кримінальною санкцію з позбавлення права керування автомобілем, оскільки це право є дуже корисним у щоденному житті [11].

Кримінальний характер, у баченні Суду, має конфіскація майна (наприклад, у випадку провадження господарської діяльності без ліцензії, порушення митних правил), використана як додаткове стягнення, особливо коли вартість такого майна різко контрастує з розміром штрафу як основного стягнення (наприклад, справа «Надточій проти України» [12], справи «Ярмола проти України» [13], «Плахтеев та Плахтеева проти України» [14]).

При цьому Суд вважає, що за загальним правилом податкові спори (у тому числі пов'язані з застосуванням податкових штрафів) за ст. 6 Конвенції не захищаються (приміром, справа «Феррадзіні проти Італії» [15]). Однак якщо податкові санкції є дуже обтяжливими і мають на меті покарати особу, що фактично перетворює їх на санкції кримінальні, то у такому випадку посилення на порушення ст. 6 є можливим. У справі «Компанія Вестберга таксі проти Швеції» Суд вказав, що теперішні податкові штрафи не є засобом фінансової компенсації витрат, які могли бути спричинені поведінкою платника податків. Адже головна мета відповідних положень законодавства — спонукати платника податків до виконання ним своїх юридичних обов'язків та покарати за ухиляння від них. Отже, такі стягнення мають запобіжний і каральний характер. Останній зазвичай є ознакою кримінального покарання. З огляду на це Суд дійшов висновку, що загальний характер правових норм, які регулюють питання податкових штрафів, та мета стягнення, яке має водночас і запобіжний, і каральний характер, з достатньою очевидністю вказують на те, що — для цілей ст. 6 Конвенції — заявники обвинувачувалися в кримінальному правопорушенні [16].

У зв'язку з тим, що адміністративні стягнення можуть в окремих випадках розглядатися як кримінальні санкції, на подібні справи поширюється ст. 2 Протоколу № 7 Конвенції, відповідно до якої кожен, кого суд визнав винним у вчиненні кримінального правопорушення, має право на перегляд судом вищої інстанції факту визнання його винним або винесеного йому вироку. У подібних справах право особи на оскарження має бути гарантовано обов'язково. У справі «Лучанінова проти України» Суд вказав, що перегляд справи Головою Верховного Суду не може розглядатися як належне забезпечення права на оскарження [17], оскільки у такому перегляді особа ні формально, ні фактично участі не бере. Іншими словами, це право повинно мати безпосередній характер, його реалізація не повинна бути обмежена дискреційними повноваженнями органу чи посадової особи щодо вирішення питання про доцільність перегляду певного судового рішення (як це має місце при перегляді у порядку нагляду). Це стосується і справ, у яких рішення про застосування адміністративної санкції приймається уповноваженим адміністративним органом. У справі «Штефанек проти Чеської Республіки» Суд наголосив, що «хоча покладання на адміністративні органи влади функції розслідування і покарання за правопорушення ... не суперечить положенням Конвенції, особа, якій висунуто такі обвинувачення, повинна, у зв'язку з ухваленим не на її користь рішенням, мати можливість звернутися до органу, здатного перевірити законність рішення з дотриманням процесуальних гарантій статті 6 (Конвенції)» [18].

У справі «Лучанінова проти України» Суд також відмітив, що право на оскарження не є абсолютним. З нього можуть бути винятки, зокрема, щодо незначних правопорушень. Відповідно відсутність механізму оскарження у випадку накладення незначної адміністративної санкції (наприклад, попередження чи дрібного штрафу) не розглядається Судом як така, що порушує дух і букву Конвенції, а законодавство про адміністративні правопорушення, що передбачає подібні інститути, не є таким, що автоматично суперечить європейським стандартам. Це важливо враховувати при вирішенні питання доцільності,

наприклад, надання права на оскарження постанов у справах про адміністративні правопорушення, які не пов'язані з накладенням адміністративних стягнень. У випадку коли негативний наслідок, який впливає з постанови у справі про адміністративне правопорушення, є незначним, відсутність можливості оскаржити постанову може бути виправданою. Коли ж цей наслідок є вагомим, а держава не передбачила належного механізму оскарження такої постанови або до суду (якщо постанова, ухвалена адміністративним органом), або до вищого суду (якщо суб'єктом накладення стягнення є місцевий суд), то це є порушенням вимог ст. 2 Протоколу № 7 Конвенції (справи «Гурепка проти України» [19], «Дмитрій Анатолійович Плахов проти України» [20], «Христов проти України» [21], «Перетяка і Шереметьєв проти України» [22]). Необхідно також відмітити, що у Методичних рекомендаціях щодо здійснення експертизи нормативно-правових актів (їх проектів) на відповідність Конвенції про захист прав людини і основних свобод, затверджених Урядовим уповноваженим у справах Європейського суду з прав людини від 15.08.2006 р. [23], вказується, що наявність права на оскарження є складовою аналізу нормативно-правових актів на предмет їх відповідності ст. 13 Конвенції.

Другим вагомим моментом, на якому наполягає ЄСПЛ, є вимога ефективності оскарження, яка стосується і судового, і адміністративного оскарження, оскільки ст. 13 Конвенції не присвячена виключно проблемам оскарження у судовому порядку. У справі «Кадикіс проти Латвії» Суд констатував порушення ст. 13 у зв'язку з відсутністю ефективного механізму оскарження адміністративного арешту [24]. У справі «Солдатенко проти України» Суд у контексті оскарження рішення про екстрадицію вказав, що саме по собі закріплення права на оскарження до суду рішень, дій або бездіяльності суб'єкта владних повноважень (ст. 55 Конституції України, ст. 2 КАС України) не означає наявності ефективного механізму захисту прав. На думку Суду, забезпечити ефективний засіб юридичного захисту стосовно скарг на те, що рішення про екстрадицію становитиме порушення ст. 3 Конвенції, ці положення потенційно здатні, але за умови, якщо вони перед-

бачають достатні гарантії. Такі гарантії могли б полягати, наприклад, у компетенції судів розглядати питання про відповідність екстрадиції вимогам ст. 3 і надалі призупиняти у тій чи іншій справі процедуру екстрадиції. Ця логіка (наведена також у рішенні у справі «Байсаков проти України» [25]) повертає нас до Рекомендації (2003)16, яка містить схоже положення про необхідність забезпечити можливість зупинення дії адміністративного акта внаслідок його оскарження. Більше того, невикористання особою національних засобів захисту (включаючи оскарження до адміністративного суду) може не розглядатися як порушення умов звернення до Суду, якщо ці засоби явно неефективні і недієві (справа «Принц Ліхтенштейну Ганс-Адам II проти Німеччини» [26]).

Право на справедливий суд, гарантоване ст. 6 Конвенції, передбачає також чітке визначення повноважень судів, які переглядають рішення судів першої інстанції, і, головне, чітке і послідовне втілення цих повноважень у практику. Свого часу ЄСПЛ ухвалив низку рішень проти України за зверненнями осіб, яким не було належним чином гарантовано право на касаційне оскарження через суперечливість законодавства і правозастосовної практики, що мала місце одразу після набуття чинності КАС України. У справі «Буланов і Купчик проти України» було зазначено, що Суд не вважає за необхідне за даних обставин досліджувати, чи мали Верховний Суд або Вищий адміністративний суд юрисдикцію вирішувати по суті скарги заявників. Важливо те, що заявники не отримали вирішення їхніх скарг, оскільки Вищий адміністративний суд відмовився слідувати ухвалам Верховного Суду, які визначили підсудність цих справ. Такі відмови не тільки позбавили заявників доступу до суду, але й поставили під сумнів авторитет судової влади. Отримавши остаточні ухвали Верховного Суду, який за конституційним статусом є найвищим судовим органом та надає роз'яснення щодо застосування законодавства, заявники мали легітимні сподівання, що ці ухвали не могли бути піддані сумніву [27]. Аналогічна мотивація була наведена у справах «Андрієвська проти України» [28], «Василів проти України» [29] та ін.

У справі «Горнсбі проти Греції» Суд привернув увагу до проблеми виконання рішень, ухвалених проти адміністративних органів. Суд відмітив, що виконання рішення, ухваленого судом, має розглядатися як складова частина «судового розгляду», передбаченого ст. 6, — важливість цього принципу в контексті адміністративного провадження — обов'язок адміністративних органів виконати рішення найвищого адміністративного суду держави. Відповідно оскарження має бути ефективним тільки тоді, коли задоволення вимог скаржника закінчується швидким і повним виконанням ухваленого на його користь рішення [30].

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що врахування правових позицій Страсбурзького суду є не лише питанням нормотворчості, спрямування законодавчого регулювання механізмів оскарження, що використовуються учасниками адміністративно-правових відносин задля захисту своїх прав і законних інтересів. Прецеденти Суду є діючим правом, що мають знаходити свій вияв у правозастосовній діяльності, передусім, практиці адміністративних судів, які розглядають позови щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності суб'єктів владних повноважень.

Список використаних джерел

1. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини [Текст] : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV // Відом. Верхов. Ради України. — 2006. — № 30. — Ст. 260 (з наст. змін. і доп.).
2. Административные процедуры и контроль в свете европейского опыта [Текст] : кол. моногр. / под ред. Т. Я. Хабриевой. — М. : Статут, 2011. — 320 с.
3. Конвенція про захист прав людини і основних свобод [Текст] // Офіц. вісн. України. — 2006. — № 32. — Ст. 2371.
4. Перший протокол до Конвенції про захист прав людини і основних свобод [Текст] : від 20.03.52 р. // Офіц. вісн. України. — 2006. — № 32. — Ст. 2372.
5. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Гримковська проти України» від 21.07.11 // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. — [Електр. прогр.]. — Версія 8.2.3. — К., 2012. — Заг. з вказів. для користувачів. — Щоден. оновлення.

6. Адміністративна юстиція України: проблеми теорії і практики [Текст] : настіл. кн. судді / за заг. ред. О. М. Пасенюка. – К. : Істина, 2007. – 608 с.
7. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Цимерман і Штайнер проти Швейцарії» від 20.06.83 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. – [Електр. прогр.]. – Версія 8.2.3. – К., 2012. – Заг. з вказів. для користувачів. – Щоден. оновлення.
8. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «OVR проти Російської Федерації» від 20.06.2000 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. – [Електр. прогр.]. – Версія 8.2.3. – К., 2012. – Заг. з вказів. для користувачів. – Щоден. оновлення.
9. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Гавриленко проти Російської Федерації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www1.umn.edu/humanrts/russian/euro/Rgavrilencocase.html>.
10. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Енгель та інші проти Нідерландів» від 08.06.76 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. – [Електр. прогр.]. – Версія 8.2.3. – К., 2012. – Заг. з вказів. для користувачів. – Щоден. оновлення.
11. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Маліге проти Франції» від 23.09.98 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. – [Електр. прогр.]. – Версія 8.2.3. – К., 2012. – Заг. з вказів. для користувачів. – Щоден. оновлення.
12. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Надточій проти України» від 15.05.2008 р. // Ліга від 15.05.08 // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. – [Електр. прогр.]. – Версія 8.2.3. – К., 2012. – Заг. з вказів. для користувачів. – Щоден. оновлення.
13. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Ярмола проти України» від 16.04.2009 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. – [Електр. прогр.]. – Версія 8.2.3. – К., 2012. – Заг. з вказів. для користувачів. – Щоден. оновлення.
14. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Плахтєєв та Плахтєєва проти України» від 21.03.2009 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. – [Електр. прогр.]. – Версія 8.2.3. – К., 2012. – Заг. з вказів. для користувачів. – Щоден. оновлення.
15. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Феррадзіні проти Італії» // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. – [Електр. прогр.]. – Версія

- 8.2.3. – К., 2012. – Заг. з вказів. для користувачів. – Щоден. оновлення.
16. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Компанія Вестберга таксі проти Швеції» від 27.07.2002 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. – [Електр. прогр.]. – Версія 8.2.3. – К., 2012. – Заг. з вказів. для користувачів. – Щоден. оновлення.
 17. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Лучанінова проти України» від 09.06.2011 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. – [Електр. прогр.]. – Версія 8.2.3. – К., 2012. – Заг. з вказів. для користувачів. – Щоден. оновлення.
 18. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Штефанек проти Чеської Республіки» від 18.07.2006 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. – [Електр. прогр.]. – Версія 8.2.3. – К., 2012. – Заг. з вказів. для користувачів. – Щоден. оновлення.
 19. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Гурепка проти України» від 09.06.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.khpg.org/ru/index.php?id=1157025974>.
 20. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Дмитрій Анатолійович Плахов проти України» від 27.03.2012 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. – [Електр. прогр.]. – Версія 8.2.3. – К., 2012. – Заг. з вказів. для користувачів. – Щоден. оновлення.
 21. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Христов проти України» від 19.02.2009 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. – [Електр. прогр.]. – Версія 8.2.3. – К., 2012. – Заг. з вказів. для користувачів. – Щоден. оновлення.
 22. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Перетяка і Шереметьєв проти України» від 21.12.2010 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. – [Електр. прогр.]. – Версія 8.2.3. – К., 2012. – Заг. з вказів. для користувачів. – Щоден. оновлення.
 23. Методичні рекомендації щодо здійснення експертизи нормативно-правових актів (їх проектів) на відповідність Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 15.08.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0003323-06.
 24. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Кадикіс проти Латвії» від 04.05.2006 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. – [Електр. прогр.]. – Версія 8.2.3. – К., 2012. – Заг. з вказів. для користувачів. – Щоден. оновлення.

25. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Байсаков проти України» від 18.02.2010 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. — [Електр. прогр.]. — Версія 8.2.3. — К., 2012. — Заг. з вказів. для користувачів. — Щоден. оновлення.
26. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Принц Лихтенштейну Ганс-Адам II проти Німеччини» від 12.07.2001 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. — [Електр. прогр.]. — Версія 8.2.3. — К., 2012. — Заг. з вказів. для користувачів. — Щоден. оновлення.
27. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Буланов і Купчик проти України» від 09.12.2010 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. — [Електр. прогр.]. — Версія 8.2.3. — К., 2012. — Заг. з вказів. для користувачів. — Щоден. оновлення.
28. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Андрієвська проти України» від 01.12.2011 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. — [Електр. прогр.]. — Версія 8.2.3. — К., 2012. — Заг. з вказів. для користувачів. — Щоден. оновлення.
29. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Василів проти України» від 20.01.2011 р. // Ліга : Закон: комп'ютер.-прав. система / Всеукр. мережа розповсюдження прав. інф. — [Електр. прогр.]. — Версія 8.2.3. — К., 2012. — Заг. з вказів. для користувачів. — Щоден. оновлення.
30. Європейський суд з прав людини : Рішення у справі «Горнсбі проти Греції» від 19.03.97 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_079.

Стаття надійшла 12 серпня 2014 р.

Д. В. Лученко

**Механізм обжаловання в адміністративно-правових отношениях:
взгляд через призму прецедентов Страсбургского суда**

Статья посвящена механизму обжалования в административно-правовых отношениях, который рассматривается через прецеденты Европейского суда по правам человека. Исследуются дела указанного суда по статьям 6, 13 Конвенции о защите прав человека и основных свобод, а также статьи 1 Первого протокола к Конвенции. Приводится аргументация распространения права на справедливый суд (ст. 6 Конвенции) на дела административной юрисдикции, включая дела о наложении

административных взысканий. Среди вопросов, на которые обращает внимание Страсбургский суд, выделяются следующие: неабсолютный характер права на обжалование, эффективность механизма обжалования, наличие возможности пересмотра решения, принятого по итогам рассмотрения жалобы, обеспечение исполнения решения, принятого субъектом рассмотрения жалобы (административного иска).

Ключевые слова: обжалование, Европейский суд по правам человека, право на справедливый суд, дела административной юрисдикции.

D. V. Luchenko

Appealing in administrative relations: vision of the Strasbourg Court

The article is devoted to appealing in relations with public administration, which is researched in the aspect of ECHR's case law. Author studies cases concerning articles 6, 13 of the Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms, article 1 of the First protocol to the Convention. Author empathizes, that primarily art. 6 of the Convention protecting right to a fair trial did not cover the cases of administrative jurisdiction. But now ECHR accepts complaints concerning some cases in this area, including social protection of paramedics (Feldebrugge v. the Netherlands), administrative acts restricting using of property (Grimkovskaya v. Ukraine), the rights of public professional associations (OVR v. the Russian Federation), welfare payments (Gavrilenko v. the Russian Federation). According to the ECHR's case law in some situation cases concerning administrative sanctions are covered by art. 6 (e.g. Engel and Others v. the Netherlands) because of de facto criminal character of such sanctions (Yarmola v. Ukraine, where applicant was ordered the confiscation of 268.5 tonnes of the waste metal collected by him). On the other hand, tax cases are not the subject of art. 6 of the Convention (Ferrazzini v. Italy).

The Strasbourg court pays attention to such aspect of appealing in relations with public administration as not absolute character of the person's right on appealing. In almost all cases democratic state must guarantee this right. But restricting of appealing in cases concerning petty crimes (e.g. small fines) is possible (Luchaninova v. Ukraine). The Court also said that states should establish an effective system of appealing, as administrative as court ones (Kadikis v. Latvia, Soldatenko v. Ukraine, Baysakov and Others v. Ukraine). The Court in this way stresses on the importance of legal certainty as a condition of effective mechanism of appealing (Bulanov and Kupchik v. Ukraine, Vasylyv v. Ukraine).

The Court also said that enforcement of courts' decisions against public administration is a crucial part of the right for appealing. In the case "Hornsby v. Greece" the Court notes, that "The effective protection of a party to such proceedings and the restoration of legality presuppose an obligation on the administrative authorities' part to comply with a judgment of that court. The Court observes in this connection that the administrative authorities form one element of a State subject to the rule of law and their interests accordingly coincide with the need for the proper administration of justice. Where administrative authorities refuse or fail to comply, or even delay doing so, the guarantees under art. 6 enjoyed by a litigant during the judicial phase of the proceedings are rendered devoid of purpose".

At the end the author points that ECHR' case law is not only a measure of legislative development. The Court's judgments should be used as a valid law by bodies (especially courts) hearing complaints (administrative suits).

Keywords: *appealing, the Strasbourg court, the right on a fair trial, administrative jurisdiction.*